

**МАПИРАЊЕ НА ДОСТАПНИТЕ УСЛУГИ ЗА
ЖЕНИ ЖРТВИ НА НАСИЛСТВО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Проектот на Националната мрежа против насилство врз жените и семејно насилство „Застапување за обезбедување на одржливост на специјализираните сервиси за жртви на семејно насилство на територијата на Република Македонија“, е имплементиран со поддршка на Проектот на УСАИД за граѓанско општество и Фондација Отворено Општество Македонија.

Општата цел на проектот е координирана акција на женските граѓански здруженија за прашањата на родово базирано насилство и семејно насилство, а во насока на креирање на ефективни политики, подобрени сервиси и зголемена институционална и јавна свест. Покрај тоа, проектот е насочен кон зајакнување на внатрешните капацитети на мрежата за поефективно застапување за унапредување на политиките и обезбедување оддржливи специјализирани сервиси за жртви на семејно насилство, остварување на соработка помеѓу граѓанските организации и локалната самоуправа на регионално ниво и јакнење на свеста кај општата популација за постоењето на различни форми на насилство врз жените вклучувајќи го и семејното насилство.

Скопје, 2016

Издавач:

Национална мрежа против насилство врз жените и семејно насилство - Глас против насилство

Подготвиле:

Елена Димушевска
Санела Шкријељ

Тираж:

200 примероци

Контакт:

Национална мрежа против насилство врз жените и семејно насилство

Христо Смирненски 16/а, 1000 Скопје

Тел. +389 70 376 324

е-пошта: coordinator@glasprotivnasilstvo.org.mk

веб страница: www.glasprotivnasilstvo.org.mk

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN ОТВОРЕНО
SOCIETY ОПШТЕСТВО
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

Оваа анализа е овозможена со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамките на Проектот на УСАИД за граѓанско општество. Содржината на студијата е одговорност на авторите и на Националната мрежа за борба против насилство врз жените и семејно насилство „Глас против насилство“ и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.

Вовед

Овој извештај е подготвен во рамки на проектот на Националната мрежа против насилство врз жените и семејно насилство „Застапување за обезбедување на одржливост на специјализираните сервиси за жртви на семејно насилство на територијата на Република Македонија“, а со поддршка на Проектот на УСАИД за граѓанско општество и Фондација Отворено Општество Македонија. Проектот се спроведува во партнерство со ХЕРА – Асоцијација за здравствена едукација и истражување, Организација на жени на Свети Николе, Женски Форум Тетово и Кризен центар Надеж и Организација на жени на Град Скопје.

Направеното мапирање има за цел подготвување преглед на достапните услуги за жени жртви на насилство на територијата на Република Македонија.

Мапирањето е планирано и спроведено како квалитативна студија која се базира на :

- Истражување на основа на комбинација на прашалник и интервјуа со претставнички на организациите и институциите кои обезбедуваат услуги за жени жртви на насилство;
- Информации добиени врз основа на барање на информации од јавен карактер од релевантните државни институции.

Документот е поделен на два дела. Првиот се однесува на краток преглед на европските стандарди и националната легислатива за поддршка на жените жртви на родово базирано насилство т.е преглед на законите и програмите за

поддршка. Вториот дел се фокусира на активностите и директните сервиси кои ги нудат државните институции и невладините организации на жените жртви на родово базирано насилство.

Нови европски стандарди за заштита и поддршка на жените жртви на насилство

Новите правни инструменти во Европа за поставување на минимум стандарди за заштита и поддршка на жените жртви на насилство и други жртви се: Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство (Истанбулската конвенција) која стапи на сила на 01 Август 2014, Европската директива за заштита на жртвите која стапи на сила на 16 Ноември 2015, Мерките за заштита на ЕУ кои стапија на сила на 11 Јануари 2015. Уште еден исклучително важен документ е истражувањето на Европската агенција за фундаментални права кое дава јасна слика во состојбите и недостатоците на постоечките системи за заштита на жените жртви на насилство.

Овие “четири алатки”, претставуваат можност на политичко ниво да се зајакнат напорите за елиминирање на насилството врз жените и семејното насилство.

Стандарди за поддршка на жените жртви на насилство и нивните деца согласно Истанбулската конвенција

Истанбулската конвенција поставува фундаментални принципи на кои треба да се темелат сите мерки за спречување и услуги за жените жртви на насилство;

- Недискриминација: го гарантира правото на пристап до мерките за заштита на сите жртви на насилство “разлика на пол, род, раса, боја, јазик, вера, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со

национално малцинство, имот, раѓање, сексуална ориентација, родов идентитет, здравствена состојба, инвалидност, брачен статус, статус на мигрант или бегалец, возраст, или друг статус.”;

- Сеопфатни и координирани политики: спроведување на ефективни, сеопфатни и координирани државни политики кои ги опфаќаат сите релевантни мерки за спречување и борба против сите форми на насилство кои се опфатени со Конвенцијата и кои нудат холистички одговор на насилството врз жените;

- Пристап кој се базира на човековите права и пристап кој во фокусот ги става потребите на жените кои преживеале насилство.

- Родово специфичен и сензитивен пристап;

- Јакнење и економска независност;

- Избегнување на секундарна виктимизација;

- Проактивна поддршка на жените кои преживеале насилство;

- Специјализирани услуги за жени жртви на насилство: “специјализираните сервиси за поддршка креираат и нудат сет на услуги кои треба да одговорат на конкретните потреби на жртвите на различни облици на насилство врз жената и согласно тоа не се отворени за општата популација. Иако овие специјализирани сервиси може да бидат раководени и финансирани и од страна на државата, сепак во најголем дел истите ги обезбедуваат и пружаат невладините организации кои работат во оваа област.”;

- Реагирање на посебните потреби на децата жртви и сведоци на домашно насилство со сите мерки на заштита и поддршка.

Пристап до специјализирани сервиси за жени жртви на насилство

Конвенцијата бара лесно достапни сервиси и услуги за сите жени жртви на насилство. Посебно се потенцира пристапноста на сервисите за жени и деца со специфични попречености, вклучително адаптирана инфраструктура и пристап до информации за жртви со специфични попречености како визуелен и слушен хендикеп. Пристап исто така значи дека сите жени кои ќе побараат поддршка ќе ги добијат потребните услуги без дискриминација врз било која основа. Овој принцип значи дека жените во сите делови на земјата подеднакво ќе имаат пристап до услугите, вклучително и руралните средини.

Член 22 од Конвенцијата бара “непосредни, краткорочни и долгорочни специјализирани услуги на поддршка” кои се достапни на “секоја жртва подложена на кој било од актите на насилство опфатени со оваа Конвенција”, присутни со “соодветна географска дистрибуција”, и да “сите жени-жртви на насилство и нивните деца” бидат обезбедени со такви услуги.

Член 23-25 од Конвенцијата понатаму поставува критериуми за специјализирани сервиси на поддршка на жените жртви на насилство и нивните деца:

Член 23 – Засолништа: “Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување лесно достапни и соодветни засолништа во доволен број заради обезбедување безбедно сместување и проактивна помош на жртвите, особено на жените и нивните деца.”

Член 24 – Телефонски линии за помош: “Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување нон-стоп (24 часа на ден) бесплатни телефонски линии за помош ширум државата за сите жртви на насилство опфатени со Конвенцијата, кои на

повикувачите ќе им даваат совети во доверливост или со должно почитување на нивната анонимност.”

Член 25 – Поддршка на жртвите на сексуално насилство: “Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување, во доволен број, на лесно достапни и соодветни кризни центри при силување или центри за упатување на жртви при сексуално насилство, заради обезбедување медицински и форензички преглед, поддршка при траума и советување за жртвите.”

Достапност на сервисите

Конвенцијата се повикува на препораките за минимум стандарди за обезбедување на услуги кои ги поставува Советот на Европа во 2008 година, како дел од финалниот извештај на работната група на Советот на Европа за борба против насилството врз жените, вклучително и семејното насилство:

- 1 засолниште (простор за сместување на жена заедно со децата) на 10.000 жители
- 1 кризен центар за жртви на силување на секои 200,000 жители, достапно во сите региони
- 1 центар за психолошко советување достапен на секои 50,000 жители

Овие услуги треба да бидат специјализирани и да одговораат на потребите на специфични групи како жени од етнички заедници или жени мигранти, вклучително и недокументирани жени мигранти (со нерегулиран престој).

Таму каде што нема услови да се обезбедат посебни сервиси за овие групи на жени, вработените во постоечките сервиси мора да бидат обучени да излезат во пресрет на сите жени жртви на сите видови на насилство, вклучително и жените од особено ранливи групи и попречености.

Европска Директива за заштита на жртвите

Европската директива за заштита на жртвите поставува заеднички стандарди за унапредување на правата и заштитата на жртвите од кривични дела во Европската Унија. Директивата беше усвоена во 2012 година, со обврска на државите за транспонирање во националното законодавство до крајот на 2015 година. Директивата содржи обврски за државите кои треба да гарантираат почитување на основните права на жртвите при процесирањето на кривичните дела, како и нивна поддршка и заштита. Директивата го препознава родово базираното насилство како форма на кривично дело кое бара специјализирана поддршка за жртвите.

Член 8 – Право на пристап до услуги за поддршка

“Државите се должни да обезбедат пристап до услуги за поддршка за жртвите и истите треба да бидат бесплатни, соодветни на потребите и да го почитуваат принципот на доверливост, за време и по завршување на кривичните постапки. Членовите на семејствата исто така ќе имаат пристап до услуги за поддршка согласно нивните потреби и степенот на претрпена штета како резултат на кривичното дело направено против жртвата.”

“Сервисите за поддршка на жртвите и сите останати специјализирани сервиси може да бидат воспоставени од јавните институции или невладини организации.”

“Државите мора да обезбедат пристап до услуги за заштита и поддршка на сите жртви независно од одлуката на жртвата за поведување формална постапка за кривичното дело пред соодветните институции.”

Член 9: Вид на услуги

“Сервисите за поддршка на жртвите [...] ќе обезбедат, како минимум,: (a) информации, советување и поддршка за остварување на правата, вклучително и обесштетување за претрпеното кривично дело, подготовка за сведочење и присуство на судските процеси; (b) информации или директно упатување во релевантни сервиси за поддршка; (c) психосоцијална поддршка; (d) советување за финансиски и други практични прашања кои произлегуваат од претрпеното кривично дело; (e) советување поврзано со ризикот и превенцијат на секундарна и повторна виктимизација или заплашување “

“Специјализираните сервиси за поддршка како минимум ќе обезбедат: (a) засолништа или друг вид на соодветно сместување за жртвите кои потреба од безбедно место поради непосреден ризик од секундарна или повторена виктимизација, заплашување или малтретирање; (b) таргетирана и интегрирана поддршка за особено ранливи групи како жртви на сексуално насилство, жртви на родово базирано насилство и жртви на насилство во блиски врски, вклучително поддршка за надминување на траумите и советување.”

Законска рамка за превенција и заштита од насилство врз жените во РМ

Кога зборуваме за насилството врз жените во Република Македонија, она што е најочигледно е дека постоечките политики и практики всушност се однесуваат на семејно насилство. Земјата има формален систем за постапување само за случаеви на семејно насилство и одредени програми за спречување на трговија со луѓе. Сите други форми на насилство врз жената се практично изоставени.

Семејното насилство е дефинирано во Кривичниот законик и Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство.

Кривичен законик на РМ, чл. 122 ст. 17

Под семејно насилство се подразбира малтретирање, грубо навредување, загрозување на сигурноста, телесно повредување, полово или друго психичко или физичко насилство со кое се предизвикува чувство на несигурност, загрозување или страв, спрема брачен другар, родителите или децата или други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство, како и спрема поранешен брачен другар или лица кои имаат заедничко дете или се наоѓаат во блиски лични односи.

Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство, чл. 3

Под семејно насилство се подразбира малтретирање, навредување, загрозување на сигурноста, телесно повредување, полово или друго психолошко, физичко или економско насилство со кое се предизвикува чувство на несигурност, загрозување или страв, вклучувајќи и закани за такви дејствија, спрема брачен другар, родителите или децата или други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство, како и спрема

сегашен или поранешен брачен другар, вонбрачен партнер или лица кои имаат заедничко дете или се наоѓаат во блиски лични односи, без оглед дали сторителот го дели или го делел истото живеалиште со жртвата или не. Во оваа одредба се наведени и лицата жртви на семејно насилство: брачен другар, родители, деца, други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство, поранешен брачен другар, вонбрачен партнер или лица кои имаат заедничко дете или се наоѓаат во блиски лични односи. По својата природа семејното насилство е родово засновано насилство кое се манифестира како: физичко, психичко, сексуално и економско насилство (иако изразите во законот се однесуваат на лица од машки и женски пол). Системот за заштита од семејно насилство во нашата држава го сочинуваат две компоненти: едниот од нив е системот кој ги обезбедува мерките за заштита на жртвите, вториот е правниот систем за заштита. Неопходно е нивното координирање и меѓусебно поврзување со цел соодветно справување со семејното насилство и обезбедување на помош и заштита на жртвите.

Мерки за заштита на жртвите на семејно насилство

Мерките за заштита се содржани во новиот Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство кој стапи на сила на 01 Јануари, 2015 година. Преку мерките за заштита и се обезбедува примарна поддршка на жртвата на семејно насилство која излегла од насилната заедница и го пријавила насилството. Во законот се инкорпорирани и обврските на секој од релевантните чинители во однос на обезбедувањето на мерките за заштита на жртвите на семејно насилство: Центарот за социјална работа, Министерството за внатрешни работи, здравствените установи, единиците на локалната самоуправа и здруженијата на граѓани. При одлучувањето во судски

предмети поврзани со семејното насилство, од особено значење е судиите да бидат запознаени со мерките на заштита, односно со обврските на сите останати институции во однос на поддршката која е неопходно да и биде обезбедена на жртвата на семејното насилство паралелно со водењето на судската постапка за нејзина заштита. Основна цел на мерките за заштита е обезбедување на примарна помош и поддршка на жртвата и одговарање на нејзините потреби кои настанале како резултат на живеењето во насилна заедница. Мерките за заштита се неопходни за да се заштити физичкиот и психолошкиот интегритет на жртвата и да се овозможи нејзино зајакнување, односно осамостојување.

Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство ги предвидува следните мерки за заштита на жртвите на семејно насилство:

- обезбедува нужно сместување на лицето жртва на семејно насилство;
- обезбедува соодветна здравствена заштита;
- психосоцијална интервенција и третман;
- ги упатува во соодветно советувашиште;
- помош на семејството за редовно школување на дете;
- обезбедува правна помош и застапување;
- економско јакнење на жртвата преку нејзино активно вклучување на пазарот на труд.

Привремени мерки за заштита од семејно насилство

Привремените мерки за заштита имаат за цел заштита на жртвите од идно насилство, а она што е најважно при тоа, не ја оневозможуваат заштитата обезбедена од казненото

законодавство. Во оваа смисла тие се третираат како паралелен, помалку наметлив (во смисла на оставање на диспозиција на жртвата да решава за реакцијата/реперкусиите) и позитивен (има, пред се, превентивна функција, односно промена на однесувањето на насилникот) начин на заштита, односно обезбедување сигурност на жртвата. Основно е овие привремени мерки за заштита да овозможат непосредна и брза помош на жртвата, во зависност од ескалацијата, односно обемот и видот на насилството. Така, доколку постои сериозна повреда или серија од инциденти придружени со голем интензитет, привремените мерки за заштита и кривичното гонење заедно можат да постигнат најефикасни резултати.

Согласно Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство, заради запирање на насилството, отстранување на последиците од извршеното насилство и преземање на ефикасни мерки кон сторителот на насилството, заради елиминирање на причините за вршење на натамошно семејно насилството, на сторителот на семејното насилство може да му се изречат следниве привремени мерки за заштита:

1. забрана да се заканува дека ќе стори семејно насилство; - спроведува МВР
2. забрана да малтретира, вознемирува, телефонира, контактира или на друг начин комуницира со член на семејството, директно или индиректно; - спроведува МВР
3. забрана да се приближува на растојание помало од 100 метри до живеалиштето, училиштето, работното место или определено место кое редовно го посетува друг член на семејството; - спроведува МВР
4. отстранување од домот без оглед на сопственоста; - спроведува МВР

5. забрана да поседува огнено или друго оружје или истото да му биде одземено; - спроведува МВР
6. задолжително да ги врати предметите кои се потребни за задоволување на секојдневните потреби на семејството; - се спроведува согласно со законот
7. задолжително законско издржување на семејството; - се спроведува согласно со законот
8. задолжително да посетува соодветно советување; - спроведува ЦСР (советувалиште за сторители на семејно насилство)
9. задолжително лекување на сторителот, доколку злоупотребува, алкохол, дрога и други психотропни супстанции или има психичко заболување; - спроведува Министерство за здравство
10. задолжително да ги надомести медицинските и другите трошоци настанати од семејното насилство; - се спроведува согласно со законот
11. изрекување на која било друга мерка која судот ќе ја смета за неопходна за да се обезбеди сигурност и добросостојба на другите членови на семејството. -се спроведува согласно со законот

Привремените мерки за заштита се изрекуваат од страна на судот, врз основа на претходно поднесен предлог за нивно изрекување од страна на: Министерството за внатрешни работи; Центарот за социјална работа; родител или старател (доколку жртвата е малолетно лице); жртвата лично.

КОИ СЕ УСЛУГИ И СЕРВИСИ ЗА ПОДДРШКА НА ЖЕНИ ЖРТВИ НА НАСИЛСТВО И КАКВА Е СОСТОЈБАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА?

Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилство врз жената и семејното насилство прави разлика помеѓу **општи и специјализирани сервиси за поддршка**: “Општите сервиси за поддршка се однесуваат на услуги кои ги нудат јавните институции како центри за социјална работа, здравствени центри и агенции за вработување и истите обезбедуваат долгорочна помош но не се дизајнирани ексклузивно да одговорат на потребите на жртвите на насилство туку и служат на општата популација. За разлика од нив, специјализираните сервиси за поддршка креираат и нудат сет на услуги кои треба да одговорат на конкретните потреби на жртвите на различни облици на насилство врз жената и согласно тоа не се отворени за општата популација. Иако овие специјализирани сервиси може да бидат раководени и финансирани и од страна на државата, сепак во најголем дел истите ги обезбедуваат и пружаат невладините организации кои работат во оваа област.”

Општи услуги на поддршка

Член 20, Конвенција на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жената и семејното насилство

“Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до услуги коишто го овозможуваат нивното закрепнување од насилството. Овие мерки треба да опфатат, кога тоа е потребно, услуги како што се правно и психолошко

советување, финансиска помош, домување, образование, обука и помош при вработување. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до здравствени и социјални услуги и дека овие служби се соодветно опремени и дека професионалците се обучени за помош на жртвите за да ги упатат до соодветни служби. “

Каква е состојбата во нашата држава?

Заводот за социјални дејности има изготвено стручно методолошко упатство за начинот на организацијата и работата со жртвите на семејно насилство во Центарот за лица жртви на семејно насилство. Според информациите на МТСП, услуги кои се даваат во центарот за жртви на семејно насилство се: престој и егзистенција на корисниците на објектот за одреден временски период; психосоцијална интервенција и поддршка на жртвите; здравствена заштита; правна поддршка; информирање на жртвите за правата кои можат да ги остварат; обезбедување дополнителна материјална помош и други активности во зависност од потребата на корисниците кои се времено сместени.

Повторно, услугите се достапни само за жртви на семејно насилство, а не за жените кои преживеале различни форми на родово базирано насилство.

Во поглед на **здравствените услуги**, се што значи специјалистичко лекување бара партиципација на корисниците, па доколку жените кои преживеале насилство не се здравствено осигурани овие трошоци треба да ги покријат сами. Можноста за доделување на еднократна парична помош за лекување е повторно достапна само за жртвите на семејно насилство и повторно зависи од нивната имотна состојба, односно немањето било какви други материјални средства на нивно име, дали ќе биде доделена.

Во однос на **економското јакнење**, жрвите на семејно насилство се дел од целните групи на Оперативните планови и активни мерки за вработување на државата. Оперативниот план за 2016 година како корисници ги посочува жрвите на семејно насилство во следните мерки:

- Програма за условен паричен надоместок за субвенционирано вработување на лица во социјален ризик (жртви на семејно насилство кои се сместени во шелтер центри или чијшто месечен семеен приход по член на семејство во годината пред годината во која аплицираат е понизок од 50% од последната просечна нето плата објавена од Државниот завод за статистика);
- Обука на работно место со субвенционирано вработување;
- Субвенционирано вработување преку ослободување на плаќање на персонален данок.

Повторно станува збор само за можност само за жени жртви на семејно насилство. Понатаму, активните политики за вработување ја опфаќаат само категоријата граѓани пријавени во АВРМ како активни баратели на работа. Со овие политики не е опфатено неактивното население, чиј процент го сочинуваат најмногу жени, односно 54% од жените во Република Македонија се економски неактивни според податоците од Државниот завод за статистика. Земајќи ги тие податоци предвид можеме да констатираме дека овие мерки се рестриктивни и не се достапни за сите жени (жените од руралните средини и етничките заедници во најголем дел се водат како економски неактивни што значи немање пристап до овие мерки).

Специјализирани сервиси за поддршка на жени кои преживеале насилство

Табела 1: Преглед на постоечки услуги за жени жртви на насилство во РМ наспроти стандардите на Совет на Европа

Вид на сервис	Препораки на Совет на Европа: Минимум стандарди	Состојба во Македонија	Што недостасува во Македонија
Национална СОС линија	Минимум 1 национална СОС линија која обезбедува 24/7 поддршка на јазиците кои се употребуваат	3 национални СОС линии кои обезбедуваат помош на македонски јазик	Да се обезбеди помош на сите јазици кои се употребуваат во заедниците
Засолништа за жени жртви на насилство	1 место на 10.000 жители	5 засолништа (сместување до 6 месеци) 1 кризен центар (сместување од 24 до 48 часа)	Минимум уште 20 засолништа со капацитет од минимум 8 места / кревети
Кризни центри за жртви на силување	Минимум 1 на 200.000 жени	Не постои ниеден	Минимум 5 кризни центри за силување
Центри за жртви на сексуално насилство	Минимум 1 на 400.000 жени	Не постои ниеден	Минимум 3 центри за сексуално насилство
Советувалишни центри (кризна интервенција, психолошко советување, бесплатна правна помош)	Минимум 1 на 50.000 жени	1 советувалишен центар и 6 центри за бесплатна правна помош	Минимум 20 советувалишни центри

Засолништа

Член 23, Конвенција на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жената и семејното насилство

“Намената на засолништата е да обезбедат пристап до безбедно сместување на жртви на насилство, особено жени и деца, во истито момент кога тоа ќе им биде потребно, односно кога веќе нема да бидат безбедни во своите домови. Истите треба да бидат специјализирани и да одговорат на сите потреби на тие кои претрпеле било каков вид на насилство“.

За да ја исполнат својата примарна задача за безбедност и сигурност на жените и децата, неопходно е истите да применуваат одредени стандарди во своето работење. Секој вид на насилство изискува специфичен вид на поддршка и заштита, вработените во засолништата задолжително треба да бидат обучени да ги пружат тие услуги.

Финалниот извештај за активностите на работната група за борба против насилството врз жената и семејното насилство на Советот на Европа (EG-TFV (2008)б) препорачува безбедно сместување во специјализирани женски шелтри, достапни во секој регион, со едно место на секои 10.000 жители. Се разбира, во пракса бројот на безбедни места треба да одговара на реалните потреби во одредена заедница.

Каква е состојбата во нашата држава?

Согласно наведените стандарди, на територијата на Македонија би требало да функционираат минимум 20 засолништа со капацитет од најмалку 8 места/кревети.

Според достапните податоци, во државата постојат четири државни засолништа кои обезбедуваат сместување до 6 месеци. Покрај нив, функционални се два кризни центри управувани од невладини организации (едниот обезбедува сместување до 6 месеци, а другиот ургентно сместување до 48 часа). Овие услуги се воспоставени за жртви на семејно насилство и насилство од интимен партнер, а овозможуваат и сместување на нивните деца.

Географски, едно засолниште се наоѓа во Скопје, а останатите се лоцирани во Свети Николе, Кочани и Битола. Двата кризни центри управувани од невладини организации, се исто така лоцирани во Скопје. Земајќи ги предвид овие податоци, лесно може да се дојде до заклучокот дека обезбедувањето на сигурно место за престој на жените жртви на насилство е далеку од достигнување на реалните потреби и стандарди.

Според добиените информации од Министерството за труд и социјална политика, во 2015 година, бројот на сместени жртви на семејно насилство во четирите засолништа изнесува 43. Во табелата подолу е даден приказ на структурата на сместените лица.

Табела 2: Полова и етничка структура на сместени жртви на семејно насилство во државните засолништа во 2015 година

Број на сместени лица во 2015 година	ВКУПНО	Жени	Мажи	деца
	43	23	1	19
Етничка структура	ВКУПНО	македонци	албанци	роми
	43	34	4	5
Извор: Министерство за труд и социјална политика				

Половата структура повторно укажува на фактот дека семејното насилство е родово базирано насилство кое диспорпорционално повеќе ги погодува жените.

Како што може да се забележи од податоците, постои изразена разлика во поглед на етничката структура на сместените лица, односно бројот на сместени лица од етничките заедници е несразмерно помал. Причините за ова се сигурно повеќекратни, од културниот контекст, идентификувањето и пријавувањето на семејното насилство, но мораме да го земеме предвид и постоењето односно недостигот на информации и услуги за поддршка и заштита на целата територија и на јазик кој го користат етничките заедници.

Национални линии за помош

Член 24, Конвенција на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жената и семејното насилство

”СОС линиите за помош се една од најважните алатки кои им овозможуваат на жртвите да побараат и пронајдат помош и поддршка.” СОС линија со добро познат број што овозможува поддршка и т.н. кризно советување, како и упатување до други директни услуги – сместување, советувањето, полициска интервенција, е всушност основата на секој вид на услуга за сите форми на насилство опфатени со оваа Конвенција.

Финалниот извештај за активностите на работната група за борба против насилството врз жената и семејното насилство на Советот на Европа (EG-TFV (2008)6) препорачува

барем една бесплатна национална СОС линија која ќе ги покрива сите видови на насилство врз жената, оперативна 24 часа 7 дена во неделата и обезбедува кризна поддршка на сите јазици кои се практикураат во заедницата, гарантирајќи анонимност и доверливост на услугата.

За многу од жртвите самиот чин на барање помош и споделување интимни детали не е воопшто лесен. Токму поради тоа, од исклучително значење е да им се обезбеди анонимност, доколку го бараат тоа и второ, операторите кои се во улога на советувачи мора да бидат обучени да се справат со можните ситуации и да се информирани да ги пружат сите неопходни информации. Подеднакво е значајно да се обезбеди пристап до услугата на сите јазици кои се практикуваат за да се избегне јазичната бариера со која можат да се соочат некои од лицата кои се јавиле да побараат помош.

Каква е состојбата во нашата држава?

Три организации обезбедуваат бесплатна, национална СОС-линија која работи 24/7. Според информациите добиени од Министерството за труд и социјална политика, во 2015 година, согласно Законот за игрите на среќа и забавните игри, финансиски се поддржани две здруженија кои даваат услуги за жени жртви на семејно насилство, односно Националната СОС линија и кризниот центар за интервентно сместување. Во ниедна од националните линии за помош не е обезбедена услуга на сите јазици кои се зборуваат во заедниците.

Бесплатна правна помош

Бесплатната правна помош е од клучно значење за жените кои преживеале насилство, вклучително и семејното насилство, бидејќи судските и административни постапки се најчесто долги и комплексни и жртвите имаат потреба од правна помош за да можат да ги остварат своите права. Меѓутоа, правните постапки се скапи и многу од жртвите не се во можност да ги сносат трошоците. Овој вид на услуги се

обезбедува преку центрите за социјална работа, но во најголем дел од страна на невладини организации.

Каква е состојбата во нашата држава?

Од 2010 година, невладините организации го започнаа процесот на воспоставување на стандарди за обезбедување на бесплатна правна помош. Подготвените стандарди се однесуваат на: унифициран систем на собирање податоци; унифицирани процедури за прифаќање на случаи; интервјуирање – доверливост; родово сензитивна средина; процена на ризик; континуирана работа на подобрување на координацијата и упатувањето. Сепак, слично со другите услуги, во моментот обезбедување на бесплатна правна помош се однесува најчесто на случаи на семејно насилство. Жените жртви на насилство не се посебно определени како кориснички на бесплатна правна помош туку таа зависи од нивната имотна состојба односно од фактот дали им е загрозено сопственото издржување и издржувањето на членовите на нивното семејство со кои живеат во заедничко домаќинство и од исполнувањето на другите услови кои важат за сите други корисници, а не заради состојбата како последица на насилството во која се наоѓаат. Единствена поволност постои само за жртвите на семејно насилство, но не и за жртвите на насилство врз жени и е содржана во одредбата на член 12 став 5 од Законот според која приходите на лицето кое бара бесплатна правна помош можат да бидат проценети индивидуално, ако постојат спротивставени семејни интереси во спор за кој се бара бесплатна правна помош.

Според достапните информации, во моментот 6 невладини организации обезбедуваат специјализирани услуги на бесплатна правна помош за жени жртви на насилство.

Центри за поддршка на жени жртви на сексуално насилство и силување

Соодветни, лесно достапни кризни центри за случаи на силување, односно центри за жртви на сексуално насилство кое на едно место овозможува лекарски, лабораториски и судскомедицински услуги. Препораката е да има еден ваков центар на секои 200.000 жители.

На територијата на целата држава нема ниту еден центар за поддршка на жртви на силување и сексуално насилство.

Советувалишни центри за жени жртви на насилство

Финалниот извештај за активностите на работната група за борба против насилството врз жената и семејното насилство на Советот на Европа (EG-TFV (2008)6) препорачува отварање на минимум еден советувалишен центар на 50 000 жени (кој ќе обезбедува советување од секаков тип: кризна интервенција, психолошко советување, бесплатна правна помош и др.). Центрите за советување треба да обезбедуваат бесплатни услуги и да бидат достапни во сите региони, да вклучуваат широк спектар на услуги, да бидат финансирани од државата, да имаат обучен кадар за работа со жени кои преживеале различни облици на насилство и нивните деца, да обезбедуваат услуги и поддршка на сите јазици кои се користат во заедниците.

Каква е состојбата во нашата држава?

Според достапните информации во нашата држава функционираат два центри за психосоцијална поддршка и советување управувани од невладини организации (двата се лоцирани во Скопје) и две советувашишта за работа со сторители, под ингеренции на Министерството за труд и социјални политики, лоцирани во Скопје и Кичево. Во 2015 година 16 сторители биле корисници на услугите на советувашиштата за работа со сторители.

Дополнително според информациите од МТСП, во државата постојат 30 советувашишта за брак и семејство во 30 центри за социјална работа кои работат според програма донесена од Заводот за социјални дејност. Останува дискутабилно дали советувашиштата за брак и семејство делуваат согласно барањата на Истанбулската конвенција која изричито забранува постапки за алтернативно решавање спорови, вклучувајќи и медијација и помирување, во однос на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата (член 48, забрана на задолжителни постапки за алтернативно решавање на спорови). Согласно тоа, овие советувашишта не можеме да ги сметаме за специјализирани сервиси за поддршка на жените кои преживеале различни форми на насилство.

Жени со попреченост

Статистиките низ светот говорат дека лицата со попреченост се два пати почесто жртви на различни форми на насилство отколку лицата без попреченост. Во Република Македонија сеуште прецизно не се располага со статистички податоци за видови на насилство и злоставување кои што се однесуваат на лицата со попреченост и поради тоа сеуште не постои јасна слика каква е ситуацијата во оваа област. Единствено, Министерството за внатрешни работи води статистичка евиденција за извршени кривични дела и сторители на кривично дело “Обљуба врз немоќно лице” член 187 од кривичниот законик на РМ.

Жените со попреченост може да бидат мета на двојна дискриминација и насилство, поради својата попреченост и поради тоа што се жени. Иако Република Македонија ја има ратификувана Конвенцијата за заштита правата на лицата со попреченост во кои во член 16 е посебно нагласено – Ослободување од експлоатација, насилство и злоупотреба, сеуште не постои посебна законска рамка која што ги заштитува лицата со попреченост од секаков вид на насилство и злоставување, со посебен акцент на жените со попреченост, туку таквата заштита се обезбедува во рамките на постојниот правен систем и во институциите подеднакво како и за сите други граѓани. Споредено со жените без попреченост, жените со попреченост имаат поголема веројатност да доживеат насилство и истото го трпат подолг период.

Конвенцијата на Советот на Европа за превенција и борба против насилството врз жената и семејното насилство бара лесно достапни сервиси и услуги за сите жени жртви на

насилство. Посебно се потенцира пристапноста на сервисите за жени и деца со специфични попречености, вклучително адаптирана инфраструктура и пристап до информации за жртви со специфични попречености како визуелен и слушен хендикеп.

Каква е состојбата во нашата држава?

Постоечките сервиси за заштита и поддршка на жени жртви на насилство во нашата држава **не се прилагодени и пристапни за жените со различни попречености**. Неопходно е итно прилагодување на постоечките или воспоставување на нови сервиси за оваа ранлива група, како и програми за превенција и едукација кои ќе ги земат предвид посебните потреби во зависност од различните форми на попреченост.

Насилство врз жени мигрантки и бегалци

Согласно стандардите на Советот на Европа, сите услуги за заштита и поддршка на жените жртви на насилство треба да бидат специјализирани и **да одговорат на потребите на специфични групи како жени од етнички заедници или жени мигранти, вклучително и недокументирани жени мигранти (со нерегулиран престој)**.

Во екот на бегалската криза и транзитот на бегалците и мигрантите низ Македонија, насилството со кое се соочуваат и го трпат жените мигрантки претставува дополнителен предизвик на кој мора да се одговори со соодветни услуги за помош и поддршка. Ова беше особено проблем до усвојувањето на измените во Законот за азил, бидејќи од страна на државата бегалците беа третирани како „нелегални мигранти“ на кои не им беше дозволено користење на јавниот превоз поради што тие беа принудени територијата на државата да ја поминуваат пешки или преку

нелегален превоз. Во Јуни 2015 година преку измените на Законот за азил и привремена заштита се овозможи 72-часовен легален престој за сите бегалци што изјавиле намера за поднесување на барање за азил. Усвојувањето на измените на Законот за азил и привремена заштита придонесе кон заштитата на човековите права на бегалците и можност да се пружат бар во извесна мерка некакви услуги за поддршка за сите оние кои се соочиле и преживеале некакво насилство.

Статистиките во нашата држава зборуваат дека дури 42% од мигрантите/бегалците кои влегуваат во земјата се жени и деца.

Кои се обврските на државите согласно Конвенцијата на Совет на Европа за превенција и борба против насилството врз жената и семејното насилство?

Член 59 – Статус на престој

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите чиј статус на престој зависи од брачниот или вонбрачниот партнер во согласност со нивното национално законодавство, во случај на прекинување на бракот или врската, и при посебно тешки околности, добиваат, по поднесување барање, независна дозвола за престој без оглед на траењето на бракот или на врската. Условите коишто се однесуваат на одобрувањето и траењето на независната дозвола за престој се утврдени со националното законодавство.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите може да добијат запирање на постапката за протерување отпочната во врска со статусот на престој што зависи од статусот на брачниот или вонбрачниот партнер во согласност со националното

законодавство и да им овозможат да поднесат барање за независна дозвола за престој.

3. Страните издаваат обновлива дозвола за престој на жртвите во една од следните две ситуации или и во двете:
а. кога надлежен орган смета дека престојот на жртвите е неопходен заради нивната лична состојба; б кога надлежен орган смета дека престојот на жртвите е неопходен заради нивната соработка со надлежни органи во истраги или кривични постапки.

4. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на принудни бракови доведени во друга земја заради брак, а кои, како резултат на тоа, го изгубиле својот статус на престој во земјата каде што вообичаено престојуваат, можат повторно да го стекнат таквиот статус.

Член 60 – Родово засновани барања за азил

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат родово заснованото насилство врз жените да може да се препознава како форма на прогонување во рамките на значењето на членот 1 А (2) од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и како форма на сериозна загрозување кое бара комплементарна/супсидијарна заштита.

2. Страните обезбедуваат дека родово чувствително толкување се дава за секој од основите во Конвенцијата и дека кога е утврдено дека стравот од прогонување се однесува на еден или повеќе основи, на барателите да им се одобрува статус на бегалци во согласност со применливите релевантни инструменти.

3. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да развијат родово чувствителни постапки на прием и услуги на поддршка за барателите на азил, како и

родово чувствителни упатства и родово чувствителни постапки за азил, вклучувајќи и определување бегалски статус и барање за меѓународна заштита.

Член 61 – Забрана за протерување односно враќање (non-refoulement)

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за почитување на принципот на забрана за протерување односно враќање (non-refoulement) во согласност со постоечките обврски според меѓународното право.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на насилство врз жените на кои им е потребна заштита, без оглед на нивниот статус односно престој, нема под ниту еден услов да бидат вратени во ниту една земја во која нивниот живот би бил во ризик или каде што би можеле да бидат подложени на мачење или нехуман односно деградирачки третман или казнување.

Каква е состојбата во нашата држава?

Република Македонија во 1994 година по пат на сукцесија ја презема Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година. Во Закон за азил и привремена заштита на соодветен начин се имплементирани одредбите од Конвенцијата за бегалци и е во согласност со членот 15 став 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права и на основните слободи. Македонското законодавство не е родово сензибилизирано на соодветен начин и родово заснованото насилство врз жените не е дефинирано како основа за добивање на статус на бегалец или на лице под супсидијарна заштита. Во член 4, Закон за азил и

привремена заштита како дела на прогонување се наведени дела на физичко или ментално насилство, вклучувајќи и дела на сексуално насилство и дела кои по својата природа се врзани за пол или деца, од што очигледно произлегува дека овој Закон не го препознава родовиот карактер на кривичните дела предвидени со Конвенцијата од член 33 до член 42. Критериумите „добро основан страв од прогон“ или „претрпена штета“ од Конвенцијата за бегалците според внатрешното право не може родово сензитивно да се толкуваат / да се применат на случаи на родово засновано насилство. Во Закон за азил и привремена заштита, во Законот за странците и во Правилникот за куќниот ред во Прифатниот центар за странци, има предвидено процедура за третманот на барателите на азил кои задоволуваат одредени специфични потреби на половите, но не се родово сензибилирани според барањата на Конвенцијата. Во Законот за азил и привремена заштита членот 23-а определува дека ќе бидат земени предвид потребите на ранливите лица со посебни потреби и тоа: процесно неспособни лица, малолетни лица, малолетни лица без придружба, тешко болни лица, лица со пречки во развојот, стари лица, бремени жени, самохрани родители со малолетни деца, жртви на трговија со луѓе и лица кои биле изложени на мачење, силување или други тешки форми на психолошко, физичко или сексуално насилство.¹

¹Мирчева,С., Гогов,Б. (2014) Базична студија: анализа на усогласеноста на законодавството на Република Македонија со Конвенцијата на советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и домашно насилство

Препораки за унапредување на системот на специјализирани сервиси за поддршка на жените жртви на насилство и нивните деца

Препораки за унапредување на мерките за превенција и заштита од насилство врз жените и семејно насилство во РМ

Постоечките ресурси и услуги во нашата држава се однесуваат доминантно на жртви на семејно насилство, а останатите видови на насилство врз жената, особено сексуалното насилство се практично изоставени. Институциите имаат недостаток од стручен кадар обучен за работа со други форми на насилство. Не постои стандардизација на услугите и сервисите помеѓу давателите на услуги.

Препораките за унапредување на системот на заштита и надминување на горенаведените предизвици се:

- Јакнење и имплементација на постоечката законска регулатива што ги адресира различните форми на насилство врз жените и децата, вклучувајќи го и сексуалното и семејното насилство;
- Зголемување на достапноста и ефикасноста на привремените мерки за заштита од семејно насилство;
- Унапредување на системот за прибирање на податоци за жртви на семејно насилство;
- Воспоставување на систем за прибирање на податоци за различните форми на насилство врз жените;
- Ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и заштита од сите форми на насилство врз жената и домашно насилство;

- Отворање специјализирани шелтер центри за жени жртви на насилство, достапни во секој регион, со едно место на секои 10.000 жители; или доколку шелтер центрите се дел од општествена стратегија за интервенција треба да постои место за едно семејство на 10.000 жени;
- Минимум една бесплатна национална СОС линија која ќе ги покрива сите видови на насилство врз жената, оперативна 24 часа 7 дена во неделата и обезбедува кризна поддршка на сите јазици кои се употребуваат во заедницата; стандардизација на програмите за СОС операторите;
- Кризни центри за помош на жртви на силување, минимум еден на 200 000 жени;
- Центри за жртви на сексуално насилство, минимум еден на 400 000 жени;
- Минимум еден советуваешен центар на 50 000 жени (кој ќе обезбедува советување од секаков тип: кризна интервенција, психолошко советување, бесплатна правна помош и др.)
- Обука на стручниот кадар за обезбедување на услуги на жртви на различни форми на насилство со обврска за континуирано професионално надоградување;
- Обезбедување одржливост на сервисите преку развивање на програма за поддршка од државата и дефинирање на систем за финансирање на засолништата од страна на државата во партнерство со локалните самоуправи и невладините организации кои работат на оваа проблематика;
- Засолништата задолжително да вклучуваат програми за работа и поддршка на децата на жените жртви на насилство;
- Засолништата мора да обезбедуваат пристап и соодветна поддршка за жени мигранти, бегалци, барателки на азил и припаднички на малцинства без

разлика на нивниот статус. Понатаму, засолништата да се достапни и прилагодени за жените со различни видови попречености и жени жртви со деца со попречености;

- Неопходно е итно прилагодување на постоечките или воспоставување на нови сервиси за оваа ранлива група, како и програми за превенција и едукација кои ќе ги земат предвид посебните потреби во зависност од различните форми на попреченост.

Референци

Мирчева, С., Чачева, В. (2013). Итни мерки за заштита на жртвите на домашно насилство: Истанбулска конвенција. Македонска ревија за казнено право и криминологија.

Мирчева, С. (2011). Анализа на националната легислатива и идентификување на основните области кои треба да се усогласат со одредбите на Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство - CAHVIO. Скопје: Фонд за развој на ООН.

Мирчева, С., Гогов, Б. (2014) Базична студија: анализа на усогласеноста на законодавството на Република Македонија со Конвенцијата на советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и домашно насилство.

Gender assessment of the refugee and migration crisis in Serbia and Macedonia, UN Women Europe and Central Asia Regional Office, 2016.

Council of Europe. Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (CAHVIO), Explanatory Report, CETS No.: 210.

Council of Europe. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CAHVIO), CETS No.: 210.

**MAPPING OF SERVICES AVAILABLE FOR
WOMEN VICTIMS OF VIOLENCE IN
THE REPUBLIC OF MACEDONIA**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN OTBORENO
SOCIETY OPICTECTBO
MACEDONIA MAKEDONIJA

The project “Advocating for securing sustainability for specialized services for victims of domestic violence in Republic of Macedonia” is implemented by National Network to End Violence against Women and Domestic Violence with support of the USAID’s Civil Society Project and the Foundation Open Society Macedonia.

The general goal of the project is coordinated action of women's civil society organizations on issues concerning gender-based violence and domestic violence, towards the development of effective policies, improved services and increased institutional and public awareness. In addition, the project aims at strengthening the internal capacity of the network for more effective advocacy for improving the policies and ensuring sustainable specialized services for the victims of domestic violence, establishing cooperation between civil society organizations and local government at regional level and raising awareness among the general population about the existence of various forms of violence against women including domestic violence.

Skopje, 2016

Published by:

National Network to End Violence against Women and Domestic Violence – Voice against Violence

Prepared by:

Elena Dimushevska
Sanela Shkrielj

Circulation:

200 copies

Contact:

National Network to End Violence against Women and Domestic Violence

Hristo Smirnenki 16/a, 1000 Skopje

Tel. +389 70 376 324

E-mail: coordinator@glasprotivnasilstvo.org.mk

Web-page: www.glasprotivnasilstvo.org.mk

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN OTBORENO
SOCIETY OPICTECTBO
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

This analysis has been made possible with support from the American people through the US Agency for International Development (USAID) in the frame of the USAID's Civil Society Project. The contents of the study is responsibility of the authors and of National Network to End Violence against Women and Domestic Violence "Voice against Violence" and do not state or reflect the views and opinions of USAID or the U.S. Government.

Introduction

This report is prepared in the frame of the project “Advocating for securing sustainability for specialized services for victims of domestic violence in Republic of Macedonia” implemented by National Network to End Violence against Women and Domestic Violence, with support of the USAID’s Civil Society Project and the Foundation Open Society Macedonia. The project is implemented in partnership with H.E.R.A – Health Education and Research Association, Organization of Women of the municipality of Sveti Nikole, “Women’s Forum” - Tetovo, Crisis Center HOPE, and Organization of Women of the City of Skopje.

The conducted mapping aims at providing an overview of the available services for women victims of violence in the Republic of Macedonia.

The mapping was planned and executed as a qualitative study based on:

- Research based on a combination of a questionnaire and interviews with representatives from organizations and institutions that provide services to women victims of violence;
- Information obtained through request for public information from relevant state institutions.

The document is divided in two sections. The first refers to an outline of the European standards and the national legislation on support for women victims of gender-based violence, i.e. an overview of regulations and support programs. The second section is focused on activities and direct services offered by state institutions and non-governmental organizations to women victims of gender-based violence.

New European standards for protection and support of women victims of violence

The new European legal instruments setting the minimum standards for protection and support to women victims of violence and other victims are: Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) which entered into force on August 1, 2014; European Directive for protection of victims which entered into force on November 16, 2015; EU Protection Measures which entered into force on January 11, 2015. Another extremely important document is the research of the European Agency for Fundamental Rights which gives a clear picture of the situation and the shortcomings of the existing systems to protect women victims of violence.

These “four tools” represent an opportunity on a political level to strengthen the efforts to eliminate violence against women and domestic violence.

Standards for support of women victims of violence and their children in accordance with the Istanbul Convention

Istanbul Convention sets fundamental principles on which all measures for prevention and services to women victims of violence should be based.

- Non-discrimination: guarantees the right to access to protection measures to all victims of violence without “discrimination on any ground such as sex, gender, race, color, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, gender identity, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status.”;

- Comprehensive and coordinated policies: implementing effective, comprehensive and coordinated state policies comprising all relevant measures to prevent and combat all forms of violence covered by the Convention and offer a holistic response to violence against women;
- Approach based on human rights and approach that puts the focus on the needs of women survivors of violence;
- Gender-specific and sensitive approach;
- Empowerment and economic independence;
- Avoiding secondary victimization;
- Proactive support to women victims of violence;
- Specialized services for women victims of violence: “specialist support services create and offer a set of services that need to respond to the concrete needs of the victims of different forms of violence against women and consequently they are not open to the general population. Although these specialist services can be managed and financed by the state, they are mostly provided and offered by the non-governmental organizations working in this field”;
- Reacting to the special needs of children victims and witnesses of domestic violence with all the measures of protection and support.

Access to specialized services for women victims of violence

The Convention requires easily accessible services and services for all women victims of violence. Especially emphasized is the accessibility of services for women and children with specific disabilities, including adapted infrastructure and access to information for victims with specific disabilities such as visual and hearing disabilities. Access also implies that all women who

seek support will obtain the necessary services without discrimination on any grounds. This principle means that women in all parts of the country will have equal access to services, including the rural areas.

Article 22 of the Convention requires “immediate, short- and long-term specialist support services” available to “any victim subjected to any of the acts of violence covered by the scope of this Convention”, with “adequate geographical distribution”, and that such services be provided for “all women victims of violence and their children.”

Articles 23-25 of the Convention furthermore set criteria for specialized support services for women victims of violence and their children:

Article 23 – Shelters: “Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting-up of appropriate, easily accessible shelters in sufficient numbers to provide safe accommodation for and to reach out pro-actively to victims, especially women and their children.”

Article 24 – Telephone helplines: “Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up state-wide round-the-clock (24/7) telephone helplines free of charge to provide advice to callers, confidentially or with due regard for their anonymity, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.”

Article 25 – Support for victims of sexual violence: “Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting up of appropriate, easily accessible rape crisis or sexual violence referral centers for victims in sufficient numbers to provide for medical and forensic examination, trauma support and counseling for victims.”

Availability of services

The Convention refers to the recommendations on minimum standards for the provision of services set out by the Council of Europe in 2008 as part of the final report of the working group of the Council of Europe on combating violence against women, including domestic violence:

- 1 shelter (accommodation for women and their children) per 10.000 of the population
- 1 crisis center for victims of rape per 200,000 of the population, available in all regions
- 1 center for psychological counseling per 50,000 of the population

These services need to be specialized and meet the needs of specific groups such as women from ethnic communities or migrant women, including undocumented migrant women (with unregulated residence).

Where there are no conditions to provide special services for these groups of women the employees in the existing services must be trained to meet the needs of all women victims of all forms of violence, including women from especially vulnerable groups and women with disabilities.

European Directive on protection of victims

European Directive on protection of victims sets common standards to advance the rights and protection of victims of crime in the European Union. The Directive was adopted in 2012, with obligation of the States for transposition into

national law by the end of 2015. The Directive contains obligations for the states that should guarantee respect for the fundamental rights of the victims in the processing of the criminal proceedings, as well as their support and protection. The Directive recognizes gender-based violence as a form of crime that requires specialized support for victims.

Article 8 – Right to access victim support services

“Member States shall ensure that victims, in accordance with their needs, have access to confidential victim support services, free of charge, acting in the interests of the victims before, during and for an appropriate time after criminal proceedings. Family members shall have access to victim support services in accordance with their needs and the degree of harm suffered as a result of the criminal offence committed against the victim.”

“Victim support services and any specialist support services may be set up as public or non-governmental organisations and may be organised on a professional or voluntary basis.”

“Member States shall ensure that access to any victim support services is not dependent on a victim making a formal complaint with regard to a criminal offence to a competent authority.”

Article 9: Types of victim support services

“Victim support services [...] shall, as a minimum, provide: (a) information, advice and support relevant to the rights of victims including on accessing national compensation schemes for criminal injuries, and on their role in criminal proceedings including preparation for attendance at the trial; (b) information about or direct referral to any relevant specialist support services in place; (c) emotional and, where available, psychological support; (d) advice relating to financial and

practical issues arising from the crime; (e) advice relating to the risk and prevention of secondary and repeat victimisation, of intimidation and of retaliation.”

“Specialist support services shall, as a minimum, develop and provide: (a) shelters or any other appropriate interim accommodation for victims in need of a safe place due to an imminent risk of secondary and repeat victimisation, of intimidation and of retaliation; (b) targeted and integrated support for victims with specific needs, such as victims of sexual violence, victims of gender-based violence and victims of violence in close relationships, including trauma support and counselling.”

Legal framework for prevention and protection from violence against women in the Republic of Macedonia

When talking about violence against women in the Republic of Macedonia what is most obvious is that the existing policies and practices actually refer to domestic violence. The country has a formal system for dealing only with cases of domestic violence and certain programs to prevent human trafficking. All other forms of violence against women are practically nonexistent.

Domestic violence is defined in the Criminal Code and in the Law for Prevention, Combating and Protection from Domestic Violence.

Criminal Code of the Republic of Macedonia, Art. 122 p. 17

Domestic violence shall mean abuse, rude insults, threatening of the safety, inflicting physical injuries, sexual or other physical and psychological violence which causes a feeling of insecurity, being threatened, or fear towards a spouse, parents or children or other persons which live in a marital or other community or joint household, as well as towards a former spouse or persons which have a common child or have close personal relations.

Law for Prevention, Combating and Protection from Domestic Violence, Art. 3

Domestic violence shall mean abuse, insults, threatening of the safety, inflicting physical injuries, sexual or other psychological, physical or economical violence which causes a feeling of insecurity, being threatened, or fear, including threats of such acts, towards a spouse, parents or children or other persons which live in a marital or other community or joint household, as well as towards a present or former spouse or persons which have a common child or have close personal relations, regardless of whether the perpetrator shares or has shared the same housing with the victim. This provision also stipulates victims of domestic violence: spouse, parents, children, other persons which live in a marital or other community or joint household, former spouse, extramarital partner or persons which have a common child or have close personal relations. By its nature, domestic violence is gender-based violence which manifests itself as: physical, psychological, sexual and economic violence (although the terms in the law refer to persons of male and female sex). The system for protection against domestic violence in our country consists of two components: one of them is the system that provides measures for protection of victims; the second is the legal protection system. Their coordination and mutual connection is necessary in order to adequately address domestic violence and provide assistance and protection to victims.

Protection measures for victims of domestic violence

Protection measures are included in the new Law for Prevention, Combating and Protection from Domestic Violence which entered into force on 1. January 2015. The protection measures provide primary support to the victim of domestic violence who has left the violent relation and has reported the

violence. The law also incorporates the responsibilities of each stakeholder in terms of providing measures to protect victims of domestic violence: Centre for Social Work, Ministry of Interior, health institutions, local self-government units and NGOs. When deciding upon court cases related to domestic violence, it is particularly important for judges to be familiar with the measures of protection, or the obligations of all other institutions in terms of the support that is necessary to be provided to victims of domestic violence along with the conduct of court proceedings for her protection. The main objective of the protection measures is provision of primary assistance and support to victims and responding to their needs arising as a result of living in a violent relationship. Protection measures are necessary to protect the physical and psychological integrity of the victim and to enable her empowerment or independence.

The Law for Prevention, Combating and Protection from Domestic Violence envisages the following protection measures for victims of domestic violence:

- provides accommodation necessary for persons victims of domestic violence;
- provides adequate health care;
- psychosocial intervention and treatment;
- refer them to appropriate counselling;
- assistance to the family for regular school attendance of a child;
- provides legal assistance and representation;
- economic empowerment of the victim through her active involvement in the labor market.

Provisional protection measures against domestic violence

The provisional protection measures are aimed at protecting victims from further violence, and what is most important they do not limit the protection provided by criminal law. In this sense, they are treated as parallel, less intrusive (in terms of leaving disposition to the victim to decide on the reaction/repercussions) and positive (they have primarily a preventive function, i.e. change in the behavior of the abuser) way of protection, i.e. providing safety to the victim. It is essential that these provisional protective measures ensure immediate and rapid assistance to the victim, depending on the escalation, i.e. the extent and the type of violence. Thus, if there is serious injury or series of incidents with great intensity, the provisional protective measures and the prosecution together can achieve the most effective results.

In accordance with the Law for Prevention, Combating and Protection from Domestic Violence, with the aim of stopping the violence, remove the consequences of the conducted violence and taking effective measures against the perpetrator of violence, in order to eliminate the incentive for further domestic violence, the perpetrator of domestic violence may be imposed the following provisional measures of protection:

1. prohibition of threats to commit domestic violence; - implemented by the Ministry of Interior
2. prohibition for harassing, disturbing, telephoning, contacting or otherwise communicating with a family member, directly or indirectly; - implemented by the Ministry of Interior
3. restraint order of less than 100 meters to the home, school, workplace, or certain places regularly visited by another family member; - implemented by the Ministry of Interior
4. barring order to vacate the residence regardless of the ownership; - implemented by the Ministry of Interior

5. prohibiting possession of a firearm or other weapon or confiscating it; - implemented by the Ministry of Interior
6. obligation to return the items that are required to meet the daily needs of the family; - implemented in accordance with the Law
7. mandatory legal support to the family; - implemented in accordance with the Law
8. mandatory visit to counseling services; - implemented by the Center for Social Work (counseling center for perpetrators of domestic violence)
9. mandatory treatment for the perpetrator if abusing alcohol, drugs and other psychotropic substances or has a mental disorder; - implemented by the Ministry of Health
10. obligatorily compensate medical and other expenses caused by domestic violence; - implemented in accordance with the Law
11. imposing any other measure that the court considers necessary to ensure the safety and welfare of other family members. - implemented in accordance with the Law

The provisional protection measures are imposed by the court, on the basis of a previously submitted proposal by: the Ministry of Interior; the Center for Social Work; the parent or a guardian (if the victim is a minor); the victim personally.

WHAT ARE THE AVAILABLE SUPPORT SERVICES FOR WOMEN VICTIMS OF VIOLENCE AND WHAT IS THE SITUATION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA?

The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence makes a distinction between **general and specialist support services**: “General support services refer to help offered by public authorities such as social services, health services, employment services, which provide long-term help and are not exclusively designed for the benefit of victims only but serve the public at large. By contrast, specialist support services have specialized in providing support and assistance tailored to the – often immediate – needs of victims of specific forms of violence against women or domestic violence and are not open to the general public. While these may be services run or funded by government authorities, the large majority of specialist services are offered by NGOs.”

General support services

Article 20, Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

“Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to services facilitating their recovery from violence. These measures should include, when necessary, services such as legal and psychological counseling, financial assistance, housing, education, training and assistance in finding employment. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to health care and social services and that services are adequately resourced and professionals are trained to assist victims and refer them to the appropriate services.”

What is the situation in our country?

The Institute for Social Activities has prepared expert methodological guidelines on the manner of organization and work with victims of domestic violence at the Center for Victims of Domestic Violence. According to information provided by MLSP, services provided at the center for victims of domestic violence are the following: accommodation and subsistence of the users of the facility for a specified period; psychosocial intervention and support to victims; health care; legal support; informing the victims about their rights; providing additional financial support and other activities depending on the needs of users who are temporarily accommodated.

Again, the services are only available for victims of domestic violence, and not for women who have survived various forms of gender-based violence.

Regarding **health services**, every specialist treatment requires financial participation of users, so if women survivors of violence have no health insurance they should cover these costs themselves. The possibility of granting financial assistance for treatment is again only available for victims of domestic violence and again depends on their financial condition, i.e. no other tangible assets in their own name.

Regarding **economic empowerment**, victims of domestic violence are part of the target groups in the operational plans and active employment measures of the state. In the Operational Plan for 2016 the victims of domestic violence are beneficiaries within the following measures:

- Program for conditional financial allowance for subsidized employment of disadvantaged individuals (victims of domestic violence accommodated in shelters or whose monthly family income per family member in the year before the year in which

they apply is lower than 50% of the last average net salary published by the State Statistical Office);

- On the job training with subsidized employment;
- Subsidized employment by exempting from payment of personal income tax.

This is again opportunity for women victims of domestic violence. Furthermore, active employment policies cover only the category of citizens who are registered in the Employment Agency as active job seekers. These policies do not cover the inactive population, composed mostly of women, i.e. 54% of women in the Republic of Macedonia are economically inactive according to the State Statistical Office. Taking these data into consideration, we can conclude that these measures are restricted and are not available for all women (rural women and women from ethnic communities are mostly registered as economically inactive which means they do not have access to these measures).

Specialized support services for women survivors of violence

Table 1: Overview of existing services for women victims of violence in the Republic of Macedonia compared to the Council of Europe standards

Type of service	CoE recommendations: Minimum standards	Condition in Macedonia	What is missing in Macedonia
National SOS Helpline	Minimum 1 national SOS helpline providing 24/7 support in the languages in use	3 national SOS helplines providing assistance in Macedonian language	Providing assistance in all the languages used in the communities
Shelters for women victims of violence	1 place per 10.000 inhabitants	5 shelters (accommodation up to 6 months) 1 crisis center (accommodation from 24 to 48 hours)	Minimum another 20 shelters with capacity of minimum 8 places / beds
Rape crisis center	Minimum 1 per 200.000 women	None	Minimum 5 rape crisis centers
Centers for victims of sexual violence	Minimum 1 per 400.000 women	None	Minimum 3 centers for victims of sexual violence
Counseling centers (early intervention, psychological counseling, free legal aid)	Minimum 1 per 50.000 women	1 counseling center and 6 centers for free legal aid	Minimum 20 counseling centers

Shelters

Article 23, Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

“The purpose of shelters is to ensure immediate access to safe accommodation for victims, especially women and children, when they are no longer safe at home. They need to be specialized and to respond to all the needs of those who suffered any form of violence“.

In order to fulfill their primary task for safety and security of women and children, it is necessary to apply certain standards in their operations. Any form of violence requires a specific type of support and protection, and the employees in shelters should obligatory be trained to provide such services.

The final report on the activities of the Working Group on Combating Violence against Women and Domestic Violence of the Council of Europe (EG-TFV (2008) 6) recommends safe accommodation in specialized women's shelters available in each region, with one place per 10,000 residents. Naturally, in practice the number of safe places should match the actual needs of a certain community.

What is the situation in our country?

According to the aforementioned standards, on the territory of Macedonia there should be at least 20 shelters with a capacity of at least 8 places/beds.

According to the available data, in the country there are four state shelters that provide accommodation for up to 6 months. In addition, there are two crisis centers operated by non-governmental organizations (one provides accommodation for up to 6 months and the other provides emergency housing for

up to 48 hours). These services have been set up for victims of domestic violence and violence by intimate partner, and also provide accommodation for their children.

Geographically, one shelter is located in Skopje and the rest are located in Sveti Nikole, Kochani and Bitola. The two crisis centers operated by non-governmental organizations are also located in Skopje. Taking into account this information, one can easily come to the conclusion that providing a safe place to stay for women victims of violence is far from satisfying the real needs and standards.

According to the information received from the Ministry of Labor and Social Policy, in 2015, the number of accommodated victims of domestic violence in the four shelters is 43. The table below shows the structure of the accommodated persons.

Table 2: Gender and ethnic structure of accommodated victims of domestic violence in state shelters in 2015

Number of accommodated persons in 2015	TOTAL	Women	Men	Children
	43	23	1	19
Ethnic structure	TOTAL	Macedonian	Albanian	Roma
	43	34	4	5
Source: Ministry of Labor and Social Policy				

The gender structure again points to the fact that domestic violence is gender-based violence affecting women disproportionately more.

As seen from the data, there is a marked difference in terms of the ethnic structure of the accommodated persons, i.e. the

number of accommodated persons from the ethnic communities is disproportionately lower. The reasons for this are certainly multiple, starting from the cultural context, and the identification and reporting of domestic violence, however we have to take into consideration the lack of information and support services on the whole territory and in the languages used by the ethnic communities.

National helplines

Article 24, Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

"Helplines are one of the most important ways of enabling victims to find help and support." A helpline with a well-known number providing support and so-called crisis counseling, as well as referrals to other direct services - accommodation, counseling, police intervention, is the basis of every kind of service for all forms of violence included in this Convention.

The final report on the activities of the Council of Europe Working Group on Combating Violence against Women and Domestic Violence (EG-TFV (2008) 6) recommends

at least one free national helpline which will cover all forms of violence against women, operational 24 hours 7 days a week and providing crisis support in all languages spoken in the community, guaranteeing anonymity and confidentiality of the service.

For many victims the very act of asking for help and sharing intimate details is not at all easy. Therefore, it is extremely important to ensure anonymity, if they ask for it, and the operators who have the role of counselors must be trained to deal with possible situations and must be informed to provide

all the necessary information. It is equally important to provide access to services in all the spoken languages to avoid language barrier which some of the people who calling to ask for help might face.

What is the situation in our country?

Three organizations provide free, national SOS helpline operating 24/7. According to the information obtained from the Ministry of Labor and Social Policy, in 2015, in accordance with the Law on Games of Chance and Entertainment Games, two organizations providing services for women victims of domestic violence have been supported, the National SOS Helpline and the crisis center for intervention accommodation. None of the national helplines provides service in all the languages spoken in the communities.

Free legal aid

Free legal aid is crucial for women survivors of violence, including domestic violence, because the judicial and administrative procedures are often long and complex and the victims are in need of legal assistance in order to exercise their rights. However, legal proceedings are expensive and many victims are unable to bear the costs. This type of services is provided through the centers for social work, but mainly by NGOs.

What is the situation in our country?

Since 2010, NGOs have begun the process of establishing standards for the provision of free legal aid. The prepared standards refer to: unified system of data collection; unified procedures for acceptance of cases; interviewing -

confidentiality; gender sensitive environment; risk assessment; continuous improvement of coordination and referral. However, similar to other services, currently the provision of free legal aid relates mostly to cases of domestic violence. Women victims of violence are not specifically designated as beneficiaries of free legal aid, whereas it depends on their financial situation or the fact that their sustenance and the support of their family members who live in a household is endangered, and on the fulfillment of the other conditions which apply to all other beneficiaries, and not because of the condition they are in as a consequence of the violence. The only advantage is only for victims of domestic violence, but not for victims of violence against women, and is included in the provision of Article 12, paragraph 5 of the Law according to which the income of the person seeking free legal aid can be assessed individually, if there are conflicting family interests in a dispute for which free legal aid is required.

According to the available information, presently there are 6 non-governmental organizations offering specialized services of free legal aid to women victims of violence.

Support centers for women victims of sexual violence and rape

Adequate, easily accessible crisis centers for rape cases or centers for victims of sexual violence in one place providing medical, laboratory and legal medicine services. The recommendation is to have one of these centers per 200.000 inhabitants.

In the whole country there is no support center for victims of rape and sexual violence.

Counseling centers for women victims of violence

The final report on the activities of the Council of Europe Working Group on Combating Violence against Women and Domestic Violence (EG-TFV (2008)6) recommends opening of at least one counseling center per 50 000 women (providing counseling of every type: crisis intervention, psychological counseling, legal aid, etc.). The counseling centers should provide free services and be available in all the regions, to include a wide range of services, to be funded by the state, to have trained staff to work with women survivors of various forms of violence and their children, to provide services and support in all the languages used in the communities.

What is the situation in our country?

According to the available information in our country there are two centers for psychosocial support and counseling operated by NGOs (both located in Skopje) and two counseling centers working with perpetrators, under the authority of the Ministry of Labor and Social Policy, located in Skopje and Kichevo. In 2015, 16 perpetrators have used the services of the counseling centers working with perpetrators.

Furthermore, according to information from MLSP, in the country there are 30 counseling centers for marriage and family, 30 centers for social work operating under a program adopted by the Institute for Social Activity. What remains questionable is whether the counseling centers for marriage and family act in accordance with the requirements of the Istanbul Convention which expressly prohibits procedures for alternative dispute resolution, including mediation and conciliation, in relation to all forms of violence covered by the Convention (Article 48, Prohibition of mandatory alternative dispute resolution processes or sentencing). Accordingly, we cannot consider

these counseling services as specialized support services for women survivors of various forms of violence.

Services for support and protection of particularly vulnerable groups of women in accordance with the Istanbul Convention

Women with disabilities

Worldwide statistics show that persons with disabilities are twice as often victims of various forms of violence than those without disabilities. In the Republic of Macedonia there is still no precise statistical data on the types of violence and abuse relating to persons with disabilities, and due to this fact, there is still no clear picture of the situation in this area. The Ministry of Interior is the only institution with statistical records of committed crimes and perpetrators of crime "Statutory rape of a helpless person," Article 187 of the Criminal Code of RM.

Women with disabilities may be the target of double discrimination and violence because of their disability and because they are women. Even though the Republic of Macedonia has ratified the Convention on the Rights of Persons with Disabilities where in Article 16 specifically is emphasized – Prevention of prevent all forms of exploitation, violence and abuse, there is no special legal framework that protects persons with disabilities from all forms of violence and abuse, with particular emphasis on women with disabilities, and such protection is provided under the existing legal system and institutions equally as for all other citizens. Compared to women without disabilities, women with disabilities are more likely to experience violence and suffer for a longer period of time.

The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence requires easily accessible services for all women victims of violence. Especially

is emphasized the accessibility of the services for women and children with specific disabilities, including adapted infrastructure and access to information for victims with specific disabilities such as visual and hearing disabilities.

What is the situation in our country?

The existing services for protection and support of women victims of violence in our country are **not adapted and accessible to women with various disabilities**. Urgent adjustment of the existing or establishment of new services for this vulnerable group is needed, as well as programs for prevention and education that would take into consideration the special needs depending on different forms of disability.

Violence against women migrants and refugees

In accordance with the standards of the Council of Europe, all services for protection and support of women victims of violence should be specialized and **meet the needs of specific groups such as women from ethnic communities and migrant women, including undocumented migrant women (with unregulated residence)**.

In the midst of the refugee crisis and the transit of refugees and migrants through Macedonia, the violence with which migrant women are faced and suffer is an additional challenge that must be addressed with appropriate services for help and support. This was particularly a problem until the adoption of the amendments to the Law on Asylum, because the state treated the refugees as “illegal migrants” who were not allowed to use public transport and consequently they were forced to cross the territory on foot or by illegal transportation. In June 2015 with the amendments to the Law on Asylum and Temporary Protection, 72-hour legal residence was allowed to all refugees

who stated intention of submitting an application for asylum. The adoption of the amendments to the Law on Asylum and Temporary Protection contributed to the protection of human rights of refugees and gave an opportunity to provide at least to some extent some support services for all those who faced and experienced some form of violence.

The statistics in our country show that 42% of migrants/refugees entering the country are women and children.

What are the obligations of States under the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence?

Article 59 – Residence status

1. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims whose residence status depends on that of the spouse or partner as recognised by internal law, in the event of the dissolution of the marriage or the relationship, are granted in the event of particularly difficult circumstances, upon application, an autonomous residence permit irrespective of the duration of the marriage or the relationship. The conditions relating to the granting and duration of the autonomous residence permit are established by internal law.
2. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims may obtain the suspension of expulsion proceedings initiated in relation to a residence status dependent on that of the spouse or partner as recognised by internal law to enable them to apply for an autonomous residence permit.
3. Parties shall issue a renewable residence permit to victims in one of the two following situations, or in both: a. where the competent authority considers that their stay is necessary owing to their personal situation; b. where the competent authority considers that their stay is necessary for the purpose of their co-

operation with the competent authorities in investigation or criminal proceedings.

4. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of forced marriage brought into another country for the purpose of the marriage and who, as a result, have lost their residence status in the country where they habitually reside, may regain this status.

Article 60 – Gender-based asylum claims

1. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that gender-based violence against women may be recognised as a form of persecution within the meaning of Article 1, A (2), of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and as a form of serious harm giving rise to complementary/subsidiary protection.

2. Parties shall ensure that a gender-sensitive interpretation is given to each of the Convention grounds and that where it is established that the persecution feared is for one or more of these grounds, applicants shall be granted refugee status according to the applicable relevant instruments.

3. Parties shall take the necessary legislative or other measures to develop gender-sensitive reception procedures and support services for asylum-seekers as well as gender guidelines and gender-sensitive asylum procedures, including refugee status determination and application for international protection.

Article 61 – Non-refoulement

1. Parties shall take the necessary legislative or other measures to respect the principle of non-refoulement in accordance with existing obligations under international law.

2. Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of violence against women who are in

need of protection, regardless of their status or residence, shall not be returned under any circumstances to any country where their life would be at risk or where they might be subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment.

What is the situation in our country?

Republic of Macedonia in 1994 by way of succession took the Convention on the Status of Refugees from 1951 and the Protocol on the Status of Refugees from 1967. The Law on Asylum and Temporary Protection in a relevant manner implements the provisions of the Refugee Convention and is in accordance with Article 15 paragraph 2 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Macedonian legislation is not gender sensitive in an appropriate manner and gender-based violence against women is not defined as a basis for obtaining the status of refugee or person under subsidiary protection. In Article 4 of the Law on Asylum and Temporary Protection as acts of persecution are listed acts of physical or mental violence, including acts of sexual violence and acts that by their nature are related to sex or children, clearly indicating that this Law does not recognize the gender nature of the offenses prescribed by the Convention under Article 33 to Article 42. The criteria "well-founded fear of persecution" or "damage sustained" of the Convention on Refugees under domestic law cannot be interpreted in gender sensitive manner or applied to cases of gender-based violence. The Law on Asylum and Temporary Protection, the Law on Foreigners and the Rulebook on the Reception Centre for Foreigners envisage a procedure for the treatment of asylum seekers meeting specific needs of the sexes, but are not gender sensitive according to the Convention. In the Law on Asylum and Temporary Protection Article 23-a prescribes that the needs of the vulnerable persons with special needs will be taken into account as follows: disabled persons,

minors, unaccompanied minors, severely ill persons, persons with developmental disabilities, elderly persons, pregnant women, single parents with minor children, victims of trafficking and persons who have been subjected to torture, rape or other serious forms of psychological, physical or sexual violence.²

Recommendations for improvement of the measures for prevention and protection from violence against women and domestic violence in the Republic of Macedonia

The existing resources and services in our country refer predominantly to victims of domestic violence, while the other forms of violence against women, especially sexual violence are practically omitted. The institutions lack professional staff trained to work with other forms of violence. There is no standardization of the services among the providers of services.

Recommendations for improving the system of protection and overcoming of the aforementioned challenges are the following:

- Strengthening and implementation of the existing legislation addressing the various forms of violence against women and children, including sexual and domestic violence;
- Increasing the availability and effectiveness of the provisional measures for protection from domestic violence;
- Improving the system for data collection on victims of domestic violence;
- Establishing a system for collecting data on different forms of violence against women;

²Mircheva, S., Gogov, B. (2014) Baseline study: analysis of the compliance of the Macedonian legislation with the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

- Ratification of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence;
- Opening specialized shelters for women victims of violence, available in each region, with one place per 10,000 inhabitants; or if the shelters are part of a social intervention strategy there should be place for one family per 10,000 women;
- Minimum one free national helpline which will cover all forms of violence against women, operational 24 hours 7 days a week and providing crisis support in all languages used in the community; standardization of the programs for SOS operators;
- Crisis centers for help to victims of rape, at least one per 200 000 women;
- Centers for victims of sexual violence, at least one per 400,000 women;
- Minimum one counseling center per 50 000 women (providing all types of counseling: crisis intervention, psychological counseling, legal aid, etc.)
- Training of professional personnel for providing services to victims of various forms of violence with a commitment to continuous professional development;
- Ensuring sustainability of services by developing a program for support from the state and defining a system for funding of shelters by the state in partnership with the local authorities and the non-governmental organizations working on this issue;
- The shelters must include programs of work and support to children of women victims of violence;

- The shelters must provide access and adequate support for women migrants, refugees, asylum seekers and women of the minorities regardless of their status. Furthermore, the shelters should be accessible and adapted for women with different disabilities and women victims with children with disabilities;
- Urgent adjustment of the existing or establishing new services for this vulnerable group is needed, as well as programs for prevention and education that would take into account the special needs depending on different forms of disability.

References

Mircheva, S., Chacheva, V. (2013). Emergency measures for protection of victims of domestic violence: Istanbul Convention. Macedonian Review of Penal Law and Criminology.

Mircheva, S. (2011). Analysis of the national legislation and identification of the main areas that need to comply with the provisions of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence - CAHVIO. Skopje: Development Fund of the United Nations.

Mircheva, S., Gogov, B. (2014) Baseline study: analysis of the compliance of the Macedonian legislation with the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence.

Gender assessment of the refugee and migration crisis in Serbia and Macedonia, UN Women Europe and Central Asia Regional Office, 2016.

Council of Europe. Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (CAHVIO), Explanatory Report, CETS No.: 210.

Council of Europe. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CAHVIO), CETS No.: 210.

Националната Мрежа Против Насилство врз Жените и Семејното Насилство е основана во 2010 година, од дваесет граѓански организации кои работат на превенција и борба против насилството врз жените и семејното насилство. Моментално мрежата брои 27 организации членки.

Мисијата на мрежата е координирано делување на граѓански организации во насока на унапредување на политиките и практиките за справување со проблемот на насилство врз жените и семејно насилство. Мрежата се стреми кон препознавање на женските човекови права и нивна афирмација во Република Македонија.

Визијата е да создадеме општество ослободено од насилство во кое жените ќе можат целосно да ги реализираат своите потенцијали и способност за креирање на општество на еднакви можности.

National Network to End Violence against Women and Domestic Violence has been established in 2010 by twenty civil society organizations working on preventing and combating violence against women and domestic violence. Currently the network has 27 member organizations.

The mission of the network is coordinated activities of civil society organizations in order to improve the policies and practices for dealing with the issue of violence against women and domestic violence. The Network strives to recognize women's human rights and their promotion in the Republic of Macedonia.

The vision is creation of a society free of violence where women would be able to realize their full potential and ability to create an equal opportunities society.